

Pomáhající profese

Hartl a Hartlová (2000)

- = veškeré profese, jejichž teorie, výzkum a praxe se zaměřují na pomoc druhým, identifikaci a řešení jejich problémů a na získávání nových informací o člověku a jeho podmínkách k životu, tak aby mohla být pomoc účinnější.
- lékaři, psychologové, psychoterapeuti, **sociální pracovníci**, psychiatři a **speciální pedagogové, pracovníci v pobytových zařízeních** a další

Speciální pedagog

- Zákon č. 563/2004 Sb. o **pedagogických pracovnících** a o změně některých zákonů
- Speciální pedagog získává odbornou kvalifikaci **vysokoškolským vzděláním** získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku. (§ 18)

Sociální pracovník, pracovníci v sociálních službách

- Zákon č. 108/2006 Sb. o **sociálních službách**
 - a) sociální pracovníci (§ 109 a 110)
 - b) pracovníci v sociálních službách (§ 116)
 - c) zdravotničtí pracovníci
 - d) pedagogičtí pracovníci

Sociální pracovník, § 110

- Předpokladem k výkonu povolání sociálního pracovníka je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost podle tohoto zákona.
- Odbornou způsobilostí k výkonu povolání sociálního pracovníka je
 - a) **vyšší odborné vzdělání** (v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost)
 - b) **vysokoškolské vzdělání** zaměřené na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu
 - c) absolvování **akreditovaných vzdělávacích kurzů** v oblastech uvedených v písmenech a) a b)
 - d) u manželského a rodinného poradce – vysokoškolské vzdělání psychologie, humanitní zaměření + postgraduální výcvik (metody manželského poradenství a psychoterapie)

- Profesionál „**ví co dělá**“ (vs. rodinný příslušník, přátelé). Má pro své chování vědecké vysvětlení, podložené teorií zocelenou mnohými pokusy o její rozbití (například pro metody práce s lidmi).

(Úlehla,2009)

Obecné předpoklady – pom. profese (Kopřiva, 1997)

- Vzdělání
- Osobnostní charakteristiky
 - Zdatnost a inteligence
 - Přitažlivost
 - Důvěryhodnost – konzistentní vystupování
 - Komunikační dovednosti – fyzická přítomnost, aktivní naslouchání, empatie

 - Dobrá frustrační tolerance
 - Sebedůvěra a sebepoznání

 - Trpělivost, nezaujatost
 - Touha pomoci
- Etika

Kompetence a kritéria – sociální pracovník

- Kompetence:

- rozvíjet účinnou komunikaci
- orientovat se v situaci klienta a plánovat postup
- podporovat a pomáhat k soběstačnosti klienta
- zasahovat a poskytovat služby
- přispívat k práci organizace
- odborně růst

(podle Z. Havrdové)

- Kritéria

- Osobnostní, komunikační předpoklady, vzdělání, praxe

Učitel musí...

- Učitel musí být trpělivý.
- Učitel musí nejen učit, ale i vychovávat.
- Učitel musí vzdělávat žáky, ale i sebe.
- Učitel musí být schopný děti zaujmout.

„Nevěřte všemu, co se vám k věření předkládá: Zkoumejte vše a přesvědčujte se o všem sami!„

(J. Á. Komenský)

Hranice ve vztahu s klientem

- Kopřiva (1997) míní dělítko, které nám jasně **určuje kompetence každého účastníka procesu**
- Hranice musí být jasné, respektované a důsledně uplatňované
- Srozumitelné a polopropustné

- **Problémy s vymezením hranic:**
 - „splývání“
 - nepropustnost hranice
 - manipulace

Moc x pomoc

- Klient – problém x pracovník – pomoc
- Čím větší nerovnost, tím větší nedůvěra
- Nejasná linie

- **Pomoc** = výsledek vzájemné interakce, založena na objednávce klienta, nabídce pracovníka a dojednání pomoci

- **Uplatnění moci** (kontrola) = postavena na zájmech jiných lidí než toho člověka, o kterého je postaráno, ačkoli říkáme, že „je to pro jeho dobro“

Etika v pomáhajících profesích

Etické zásady podle Novosada (2000):

- Kritičnost k oboru i k vlastní osobě, schopnost sebereflexe
 - Obětavost pod kontrolou
 - Odborný zájem versus osobní zájem klienta
 - Zabezpečení citových potřeb profesionála a ochrana klienta
 - Kolegialita a otevřenost
 - Respekt k důvěrnosti informací a údajů –
-
- Etické kodexy mají jednotlivé organizace / profesní sdružení (psychologové, zdravotní sestry, lékaři...)

Etický kodex sociálních pracovníků ČR

- http://socialniprocnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_ssocr.pdf

Etický kodex pedagoga – upravují jednotlivé vzdělávací instituce

- **Co by měl obsahovat Etický kodex pedagoga?**
- Zmíněný americký etický kodex učitele obsahuje následující ustanovení:
 - 1. Pedagogičtí pracovníci rozvíjejí intelektuální, tělesný, emocionální, sociální a společenský potenciál každého studenta.
 - 2. Pedagogičtí pracovníci vytvářejí, podporují a zachovávají vhodné prostředí k výuce.
 - 3. Pedagogičtí pracovníci se dále vzdělávají a rozvíjejí své schopnosti.
 - 4. Pedagogičtí pracovníci spolupracují s kolegy a dalšími profesionály v zájmu vzdělávání studentů.
 - 5. Pedagogičtí pracovníci spolupracují s rodiči a místní komunitou, budují důvěru k nim a respektují právo na soukromí.
 - 6. Pedagogičtí pracovníci rozvíjejí intelektuální a etickou stránku studentovy osobnosti.
- Možná bych ještě přidal následující body:
 - 7. Pedagogičtí pracovníci nesmějí zneužívat svého postavení vůči studentům.
 - 8. Pedagogičtí pracovníci se hlásí k ideálům demokracie a v tomto duchu působí na výchovu studentů.
 - 9. Pedagogičtí pracovníci přistupují ke svému povolání jako k poslání.
 - 10. Pedagogičtí pracovníci jsou morálně bezúhonní a jsou si vědomi skutečnosti, že jejich jednání je vzorem pro studenty.
 - 11. Pedagogičtí pracovníci neupřednostňují žádného studenta, jsou spravedliví a aplikují rovný přístup ke všem studentům.

Základní etické problémy:

- - kdy vstupovat či zasahovat do života občana a jeho rodiny, skupiny či obce (např. z hlediska prevence či sociální terapie společensky nežádoucí situace),
- kterým sociálním případům dát přednost a věnovat čas na dlouhodobé sociálně výchovné působení
- kolik pomoci a péče poskytnout, aby stimulovaly klienta ke změně postojů a k odpovědnému jednání a nevedly k jejich zneužití
- kdy přestat se sociální terapií a poskytováním služeb a dávek sociální pomoci

Syndrom pomocníka
„syndrom pomáhajících profesí“

Důvody pomáhat (podle Schmidbauera, 2008)

- Spontánní pomoc
- Pomoc jako „obrana“
 - Pomoc jako racionálně řízená interakce výměnného charakteru
 - Pomáhání jako cesta k narcistickému uspokojení

Syndrom pomáhajícího - specifická narcistická porucha, jejímž prostřednictvím řeší pracovník v pomáhající profesi, většinou nevědomě, své rané trauma odmítnutého dítěte.

Pocit potřebnosti, potlačování sociálních vztahů a vlastních potřeb, upřednostňování pomoci

Poruchy: (podle Schmidbauera, 2008)

- „Oběť povolání“
 - Odevzdání profesní roli
 - „pomáhání jako droga“
- „Pomocník, který se štěpí“
 - Profese ostře oddělena od soukromí
 - „mocný lékař x slabý syn“
- „Perfekcionista“
 - Snaha o dokonalost v profesním i osobním životě
- „Piráta“
 - Zneužívá profesních možností k zaplnění osobního života

Trpím syndromem pomocníka?
(Doris Wolf)

<https://www.palverlag.de/helfersyndrom-test.html>

Doporučená literatura:
SCHMIDBAUER, W. *Syndrom pomocníka*. Praha: Portál,
2008. ISBN 978-80-7367-369-7.

Co je možné proti tomu udělat?

- Vhodné pracovní podmínky
- Vzdělání a kompetence
- Psychohygienický doprovod při práci
- Kvalita mimopracovního života
- Vedoucí pracovníci – reálný vztah k problémům, povědomí o správném vedení pracovníků

- Úlehla, I. (2009) *Umění pomáhat*. Praha: Slon.
- Schmidbauer (2008) *Syndrom pomocníka*. Praha: Portál.
- Jankovský, J. (2003) *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton.